

ANUK-prosjektet

Attraksjonskraft i Nore og Uvdal og Krødsherad

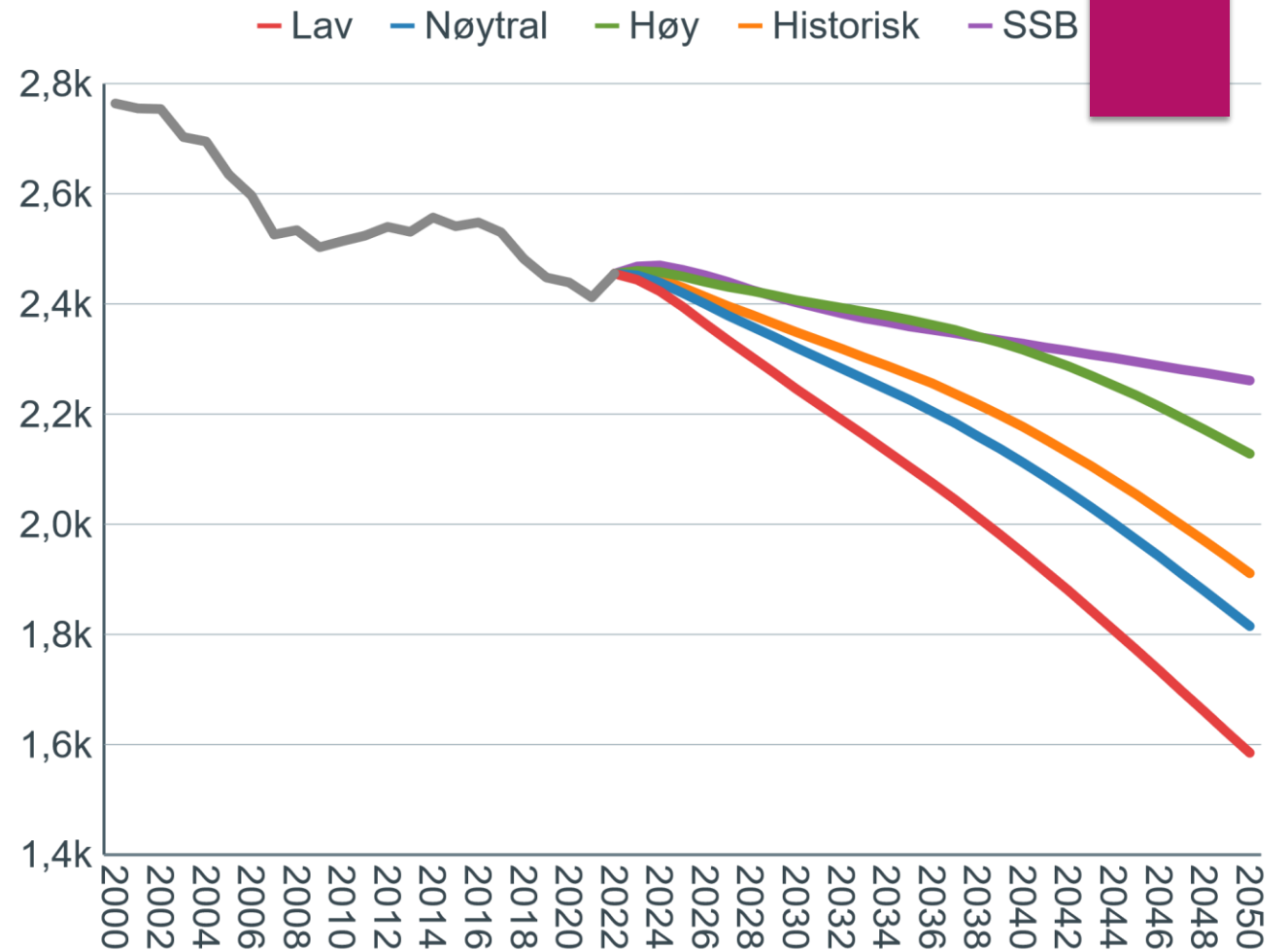
ERFARINGER FRA ET FORSKNINGSPROSJEKT 2021-2022

RAPPORT FOR NORE OG UVDAL KOMMUNE

Bakteppe

- ▶ **Demografisk spøkelse:** Hva vi skal gjøre for å få eksempelvis 50 familier til å flytte til Nore og Uvdal? Konklusjonen ble at **vi må vite mer for å kunne ta riktige grep.**
- ▶ Hva er viktig for innbyggerne, og hvordan bygger vi en kultur som gjør oss attraktive og som skaper utvikling i riktig retning?

Antall innbyggere i Nore og Uvdal i ulike scenarier samt SSBs framskriving. I figuren kan vi se Telemarksforskings fire scenarier for folketallsutviklingen i Nore og Uvdal fram til 2050. SSB har i sin framskriving (hovedalternativet) at folketallet i Nore og Uvdal skal synke fra 2 455 i 2022 til 2261 i 2050. Ifølge våre scenarier er det for optimistisk.

Partnere

**Nore og Uvdal
kommune**

**Krødsherad
kommune**

**BUSKERUD
NÆRINGSHAGE®**

Telemarksforskning

**D
O
G
A**

Design
og arkitektur
Norge

**NORDIC
EDGE**

Distriktssenteret
Kompetansesenter for distriktsutvikling

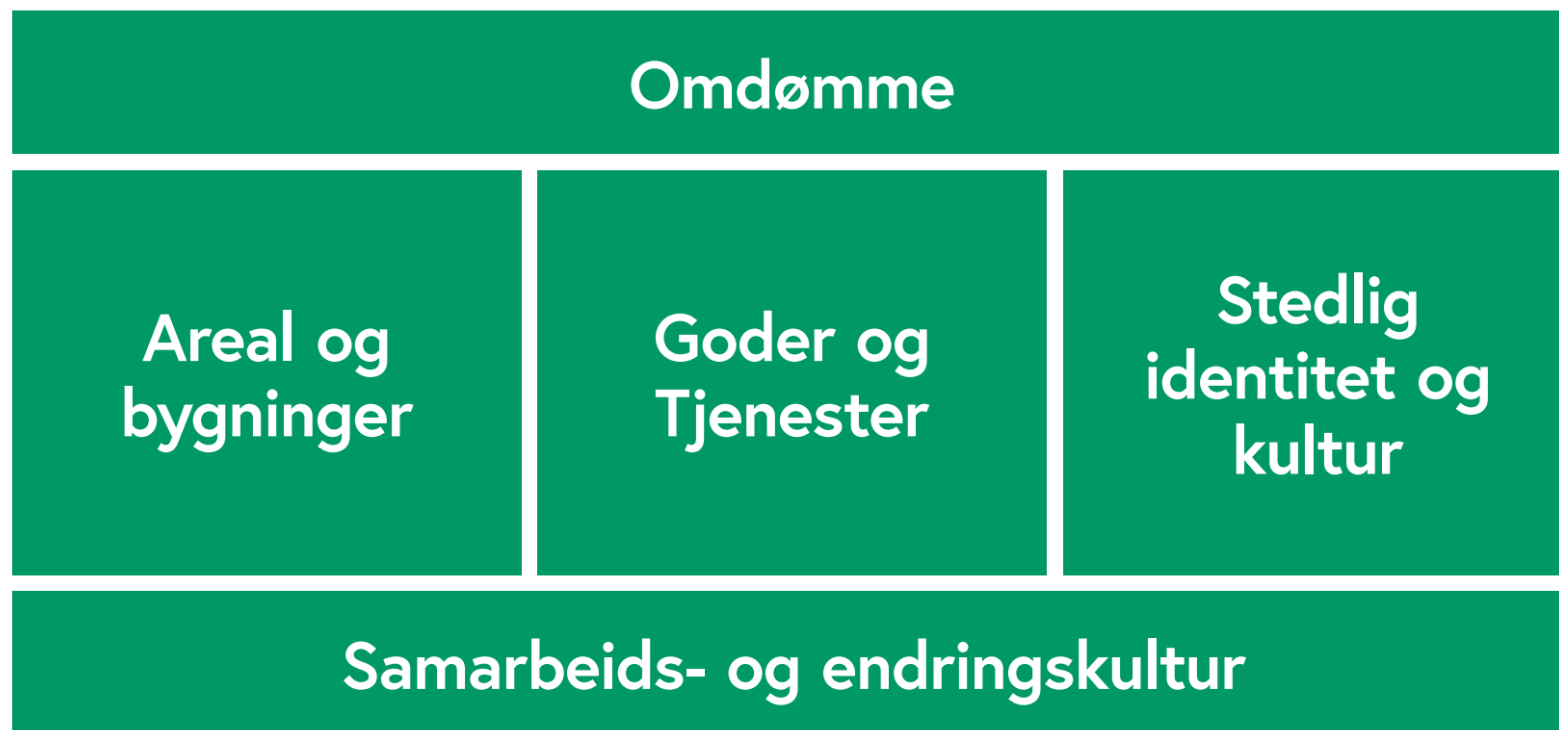
VIKEN
FYLKESKOMMUNE

Styringsgruppaa

- ▶ Prosjektleder: Hilde S. Grønhovd, Buskerud Næringshage
- ▶ Eva Rismo, kommunedirektør, Nore og Uvdal kommune
- ▶ Jan Gaute Bjerke, ordfører, Nore og Uvdal kommune
- ▶ Stig Rune Kroken, kommunedirektør, Krødsherad kommune
- ▶ Knut Martin Glesne, ordfører, Krødsherad kommune
- ▶ Malin Kock-Hansen, DOGA
- ▶ Bjarne Uldal, Nordic Edge
- ▶ Torbjørn Wekre, Distriktssenteret
- ▶ Hanna Storm, Telemarksforsking
- ▶ Lasse Thue, Viken fylkeskommune

Finansiering:

Figur 1: Sammenhengen mellom de ulike elementene i attraktivitetsmodellen.

Telemarksforskings
attraktivitetsmodell

Mål

Gjennom ANUK-prosjektet ønsker vi å undersøke hvordan en kan arbeide praktisk med **tillit**, **kultur** og **holdninger** for å øke kommunenes **utviklingsevne** og **attraksjonskraft**.

Det sentrale spørsmålet vi ønsker å studere vil være hvordan man kan skape en utviklingskultur, hvor man jobber sammen for å skape attraktive og bærekraftige lokalsamfunn?

Tredelt hovedmål

1. Kartlegge utviklingskultur og attraksjonskraft i de to kommunene.
2. Utvikle en prosess som kombinerer ulike verktøy og etablerer møteplasser på en slik måte at det kan skape en utviklingskultur.
3. Legge en plan for et hovedprosjekt.

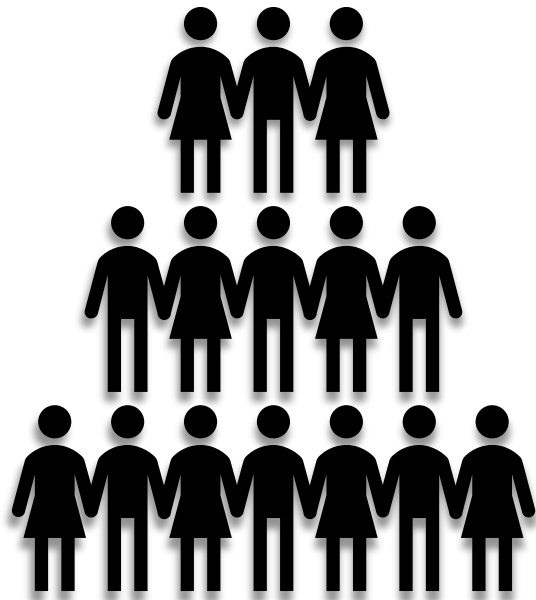
1) Status:

Utfordringer og muligheter i Nore og Uvdal

- ▶ Aktørkartlegging
- ▶ Tillitsundersøkelse
- ▶ Regional analyse – statistikk
- ▶ 10 dybdeintervjuer
- ▶ Mulighetsworkshop

Aktørkartlegging

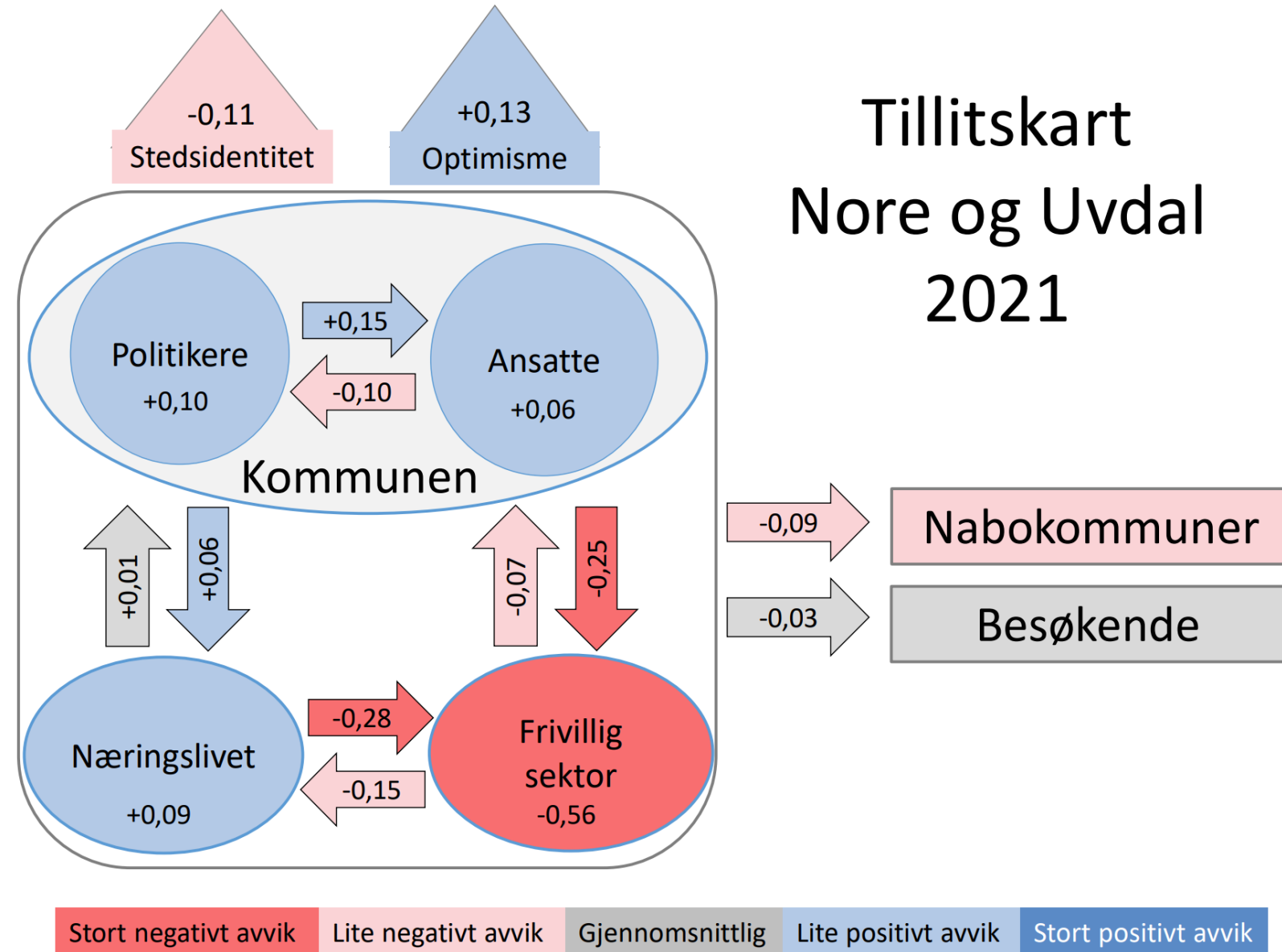
- ▶ Kartlegging av nøkkelpersoner som burde inviteres inn i prosjektet blant
 - ▶ Næringslivet
 - ▶ Kommunalt ansatte
 - ▶ Politikere
 - ▶ Frivilligheten
 - ▶ Tilflyttere
 - ▶ Utflyttere

Tillit i Nore og Uvdal

Telemarksforskning har gjennomført en spørreundersøkelse blant kommuneansatte, politikere, næringsliv og frivillig sektor i Nore og Uvdal. Den viser følgende:

- ▶ Tillitsnivået i kommunen er litt under middels
- ▶ Mange opplever at det er en del «usunn patriotisme» og konkurranse mellom ulike deler av kommunen.
- ▶ Mange er stolte av kommunen sin.
- ▶ Mange mener det nytter å påvirke utviklingen og tror at framtiden ser positiv ut for kommunen.
- ▶ Det hersker en større optimisme i kommunen i 2021 enn i 2019, spesielt blant politikerne.

Tillitskart Nore og Uvdal 2021

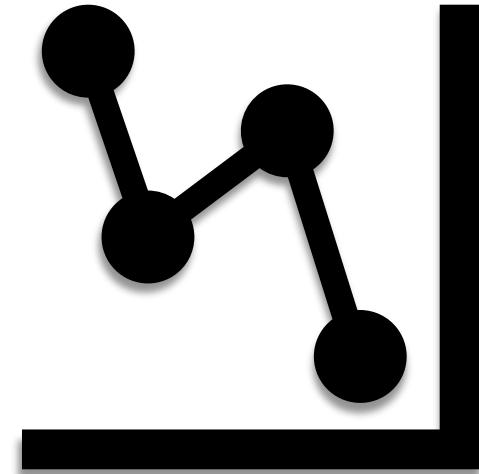

Figur 1: Tillitskart for Nore og Uvdal, med avvik fra gjennomsnittet for alle kommunene som har hatt tilsvarende tillitsmåling.

Regional analyse

Telemarksforsking gjennomførte en statistisk analyse som viser utviklingstrekk i kommunen. Den viser at:

- ▶ Kommunen har hatt perioder med sterk nedgang i folketallet.
- ▶ Aldersfordelingen er skjev, med en høy andel eldre og få kvinner i fruktbar alder (20-40 år).
- ▶ Betydelig fødselsunderskudd, og vi forventer at Nore og Uvdal skal få et stadig større fødselsunderskudd i årene som kommer.
- ▶ Eldrebølgen kommer til å bli svært kraftig i Nore og Uvdal, og det vil være en stor utfordring for kommunen å unngå fortsatt nedgang i folketallet de neste årene.
- ▶ Næringslivet fremstår som robust, men har lite vekst. Sysselsettingen i kommunen er svært høy.

Mulighetsworkshop

Prosjektet gjennomførte en workshop i Øygardsgrend med 29 deltakere fra kommune, lokalt næringsliv, frivillige organisasjoner og engasjerte innbyggere. Workshopen ble ledet av Nordic Edge, der konkluderte vi med at vi bør:

- ▶ Jobbe systematisk med samarbeid og samskaping på tvers – for å øke tilliten og bygge en felles problemløsningskultur.
- ▶ Se på hvordan kommunen – både gjennom planarbeid og dag-til-dag organisering – kan bli en bedre tilrettelegger og pådriver for steds- og næringsutvikling
- ▶ Prioritere utvikling av nye boligtilbud (i alle deler av kommunen) enda høyere – og da ikke bare i form av kjedelige, personlighetsløse standardboliger, men heller en kombinasjon av kreativ 'gjenoppliving' av det som står ubrukt rundt om i kommunen i dag, og nye spennende boformer som er spesielt tilrettelagt for utvalgte målgrupper (for eksempel store barnefamilier).
- ▶ Se nærmere på hva som kan forsterke det sosiale limet i kommunen; møteplasser, transporttilbud, arrangementer osv.
- ▶ Bli tydeligere på egen identitet; Nore og Uvdal blir nok – også blant egne innbyggere – oppfattet som en 'kommune på det jevne'. Det er lite særpreg, det er ingen tydelig historie, ingen rød tråd som binder ulike initiativ og prosjektsatsinger sammen. Dette siste punktet er kanskje det aller viktigste. Uten en felles identitet – og en historiefortelling som 'alle' innbyggerne har lyst til å være en del av – vil det neppe være nok kraft til å gjøre noe vesentlig med attraksjonskraften til Nore og Uvdal. Dette vil vi si er oppgave nr. 1

Dybdeintervjuer

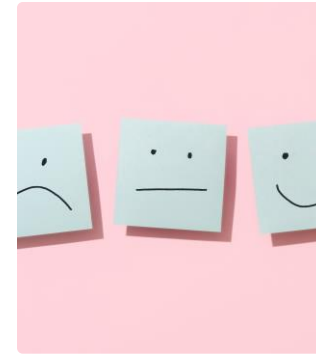
Telemarksforskning gjennomførte 10 dybdeintervjuer med personer med ulike bakgrunner, roller og tilknytning til lokalsamfunnet.

- ▶ Mange er godt fornøyd med tjenestetilbudene i kommunen, og understreker viktigheten av dette for å fremstå som attraktive.
- ▶ Fritidstilbudet for barn og unge blir beskrevet som godt, men mange opplever at det mangler tilbud for ungdom og unge voksne.
- ▶ Det mangler attraktive møteplasser der man kan møtes på tvers av aldersgrupper.
- ▶ Mangelen på attraktive boliger og boligtomter blir trukket fram som en av de største hindringene for økt bosetting og for at folk skal bli boende i kommunen.
- ▶ Det mangler kompetansearbeidsplasser og arbeidsplasser for kvinner, og dette er et hinder for tilflytting.
- ▶ Det er mange dyktige småbedrifter som gjør det bra. Men dette er i stor grad tradisjonelle og typisk mannsdominerte næringer.

Hanna N. Storm og Jenny F. Grønn fra Telemarksforskning gjennomførte dybdeintervjuene

Oppsummering: Utfordringer og muligheter

- ▶ En del typiske distriktskommune-utfordringer er spesielt tydelige i Nore og Uvdal.
- ▶ Dersom den negative demografiske utviklingen skal bremses vil det kreve sterk innsats fra mange hold.
- ▶ Mange beskriver et samfunn med stort potensiale, med «veldig mye muligheter» og en kommune rik på ressurser både i form av natur, areal, økonomi og ikke minst innbyggere med stort engasjement og ønske om å bidra.
- ▶ Tillitsundersøkelsen viser også at mange ser positivt på framtiden for kommunen.
- ▶ Til sammen danner dette et solid fundament som det videre utviklingsarbeidet i Nore og Uvdal kan bygge videre på.

Boligseminar for Krødsherad og Nore og Uvdal

Formålet med dette idéverkstedet var å sette boligmodeller på dagsorden i Krødsherad og Nore og Uvdal, og diskutere hvordan nye innovative og konkrete løsninger kan bidra til økt bolyst og mindre fraflytting.

Det ble det 2-3 timer med gode diskusjoner og modige tanker om hvordan en kan spisse målgruppetenkning, områdeutvikling og kommunikasjon på en slik måte at vi skyter med presisjon heller enn å bare håpe på det beste med en grovkornet hagle.

Distriktssenterets råd for god boligutvikling

- ▶ god lokal kunnskap og innsikt i dagens situasjon og behov
- ▶ god intern forankring og organisering i kommunen
- ▶ kunnskap om og samordnet bruk av virkemidler
- ▶ strategier for offentlig-privat samarbeid
- ▶ en bevisst tomte- og utbyggingspolitikk
- ▶ bruk av nye og «ny-gamle» boligmodeller samt nye arbeidsmåter og samarbeidsprosesser.

Gruppenes konklusjoner:

► Nore og Uvdal, Gruppe #1:
«**Ut i naturen**»

Målgruppe: Unge ressurssterke familier i Nore og Uvdal som ønsker mer kvalitetstid

► Nore og Uvdal, Gruppe #2:
«**Selvgjort er velgjort**»

Målgruppe: Hage- og sjøbergingsinteresserte unge voksne/familier

► Krødsherad, Gruppe #1:
«**4 seasons in one place**»

Målgruppe: Sesongarbeidere

Målgrupper:

...og deres behov og ønsker

Aktuelle boligmodeller:

...og boligtyper

Norefjord - idéverksted

DETTE ØNSKER INNBYGGERNE Å SATSE PÅ:

- 1) Gjenbruk/utvikling av Nore skole – Norehallen
- 2) Attraktive boliger
- 3) Prosjekt Fjorden
- 4) Styrke samarbeidskulturen
- 5) Ny bruk av Hellemo og Oddmundhuset
- 6) Foredlingsanlegg

Anbefaling Fra Nordic Edge etter idéverkstedet:

- ▶ Norefjord bør etablere en utviklingsgruppe bestående av representanter fra både kommunen, næringslivet og innbyggerne, som får i oppgave å lage en plan for hvordan Norefjord skal jobbe strategisk utvikling av:
 - 1) En tydelig stedsidentitet som kan formidles på en spennende, interessevekkende måte
 - 2) Et mer variert og behovstilpasset boligtilbud, spesielt innrettet mot den/de innbygger-profilene vi ønsker oss
 - 3) Ny bruk av nedlagte skoler og tomme bygg
 - 4) Etablering av flere møteplasser og bedre sosiale tilbud

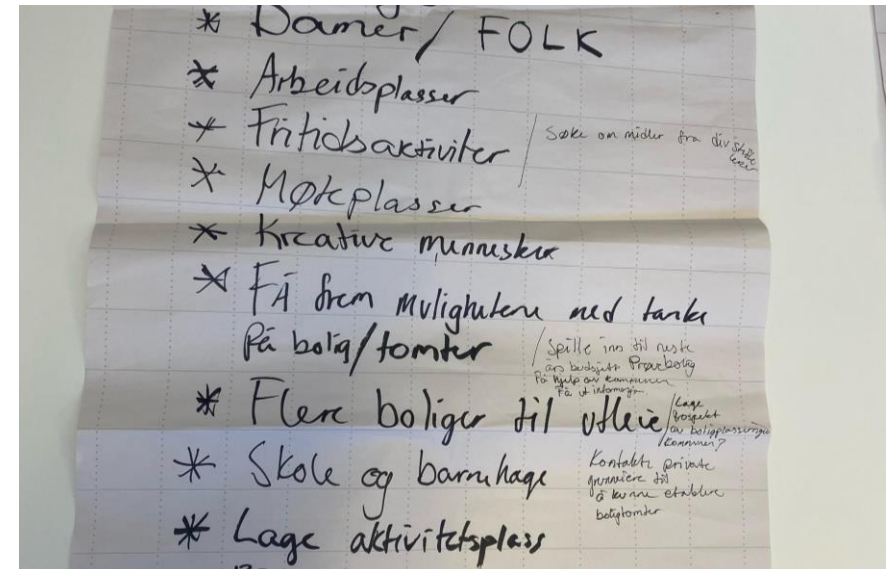

Tunhovd - folkemøte

- ▶ Hvordan kan vi utvikle Tunhovd SAMMEN?
- ▶ Folkemøtet ble arrangert i samarbeid med Tunhovd Vel, FAU Tunhovd Barnehage, Tunhovd Skytterlag og Tunhovd IL. Nore og Uvdal kommune og Buskerud Næringshage var arrangører.

Dette vil vi gjøre i Tunhovd:

- **Møteplasser** – utnytte butikken bedre, videreutvikle klubbhuset, synliggjøre arrangementer bedre
- **Boliger** - Boligutvikling for ansatte på Langedrag, Prøveboliger i Tunhovd
- **Arbeidsplasser** – Alle næringsdrivende må tørre å satse på lærlinger
- **Barnehage** – Restaurere bygningen eller satse på naturbarnehage
- **Store boligtomter** – Bureisingsprosjekt kobles til bygdeutvikleren, Synliggjøre tilgjengelige tomter i Tunhovd
- **Ungdomsgruppa** – Søke støtte til aktiviteter, utleieboliger må synliggjøres, prøvebolig i Tunhovd, Få grunneiere til å utvikle tomter
- **Skog** - Igangsette prosess for å frede Ljøtelende, Ungdomsarbeidsplasser i vedproduksjon, Få faste plasser for feltskyting inn i kommuneplanen

Måloppnåelse

ANUK prosjektet var første del av et forskningsarbeid. For å få dokumenterte svar på hvordan vi kan øke kommunens **utviklingsevne** og **attraksjonskraft** ved å jobbe praktisk med **tillit**, **kultur** og **holdninger**, er det nødvendig å forske mer.

En rekke **konkrete** initiativer og prosjekter har likevel utviklet seg i kjølvannet av ANUK-prosjektet. Noen som en **direkte konsekvens** av ANUK-prosjektet, andre som en del av en positiv **utviklingsbølge** i kommunen.

ANUK prosjektet har resultert i:

- ▶ En etablert forståelse av hvor avgjørende tillit er for å skape vekst og utvikling i kommunen.
- ▶ Et godt kunnskapsgrunnlag for næringspolitisk plattform og den vedtatte **VI KAN**-strategien
- ▶ At kommunen har etablert ei velfungerende styringsgruppe for attraktivitet og boligutvikling som møtes fast og koordinerer alle utviklingsprosjektene på tvers
- ▶ Mange involverte i positivt utviklingsarbeid, godt grunnlag for utviklingskultur og samspill
- ▶ Igangsetting av nye utviklingsprosesser
- ▶ At vi søkte GNIST – og dermed til etableringen av «Kvinnekraftverket
- ▶ At ønsket om regulering av store tomter (10 mål) er spilt inn til kommuneplanens arealdel
- ▶ Et godt kunnskapsgrunnlag, en kick-start på prosessen samt mange konkrete innspill til arbeidet med næringsplanen
- ▶ At kommunen gjennomførte et forstudie om attraktiv boligutvikling
- ▶ Samling av aktører for et løft i Tunhovd og Norefjord
- ▶ At det er søkt midler i Næringsfondet til et forprosjekt om «kulturverksted Norefjord»
- ▶ En forsterket satsing på Nore og Uvdals identitet som nasjonalparkkommune

Hva har ANUK lært oss?

«Hvor avgjørende tillit er, og at det trengs mer fokus på dette – og da ikke bare **«hva»** og **«hvorfor»**, men også **«hvordan»**.»

Malin Koch-Hansen, DOGA

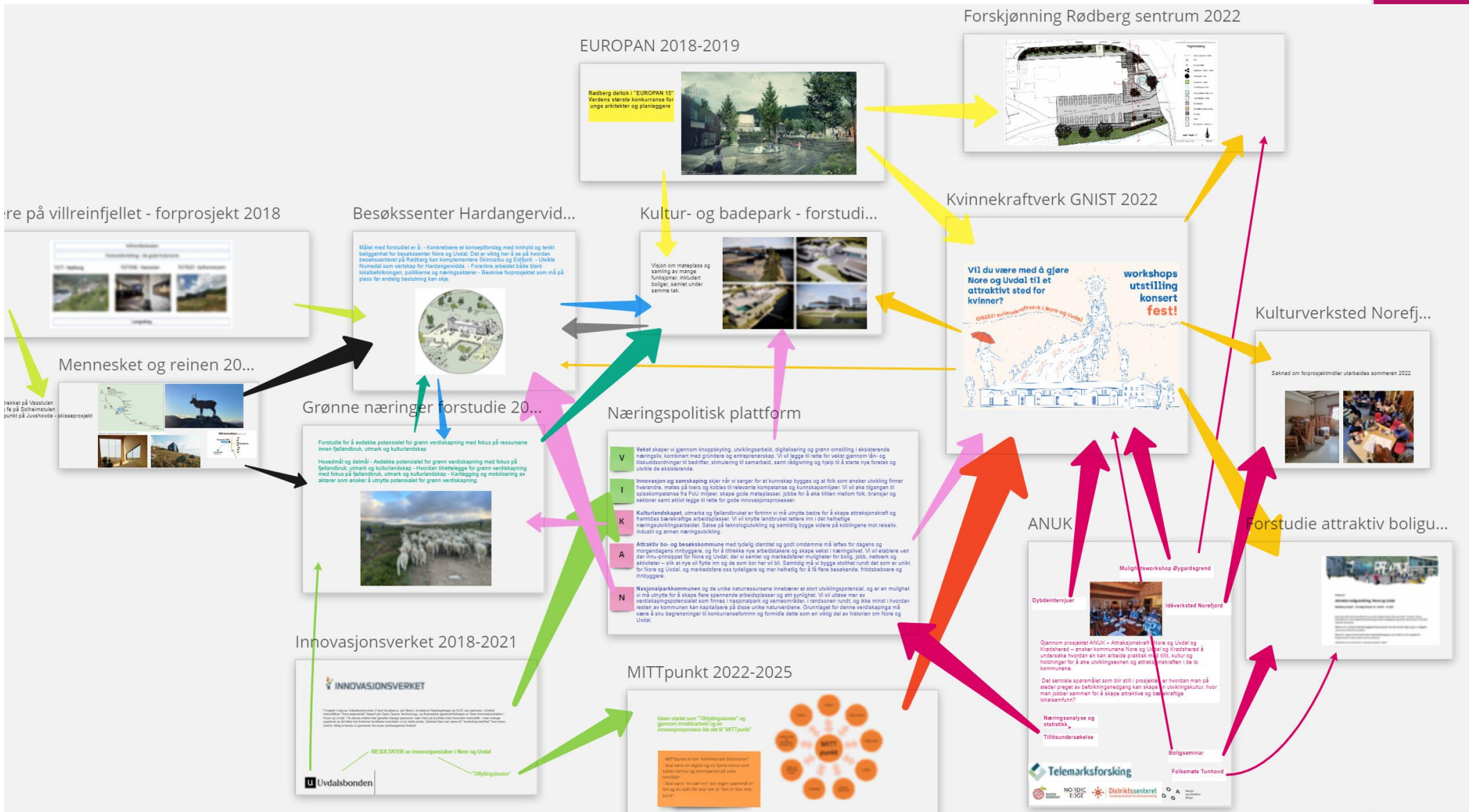
«Det viktigste utkommet slik vi ser det, er at de deltagende kommunene har fått en større forståelse for sammenhengen mellom steds- og næringsutvikling. At disse er to sider av samme sak, og at en i prosjekter alltid bør ha for øye hvordan disse best mulig kan gjøre grep som både forsterker etablerings-, arbeidslyst og bolyst.»

Bjarne Uldal, Nordic Edge

«Prosjektet har bidratt til å forsterke viktigheten og betydningen av å arbeide kunnskapsbasert med lokal samfunnsutvikling i distriktskommuner. Det synes mye, og det blir satt i gang mange tiltak, prosjekter, aktiviteter rundt omkring uten at en står på et godt nok godt faglig fundament.»

Torbjørn Wekre, Distriktssenteret

Slik henger utviklingsprosjektene sammen...

www.nhage.com/anuk

Her finnes publikasjoner, rapporter og presentasjoner fra prosjektet